

SOMBORSKA METAFORA O TRI DECENIJE

Oktobra protekle godine u Galeriji Matice srpske, novosadska likovna javnost imala je priliku da vidi izložbu crteža naslovljenu *Krhke crte vremena* autora Čedomira Janičića, višeg kustosa somborskog Gradskog muzeja. Tom prilikom izloženo je pedesetak crteža jugoslovenskih autora u periodu od šezdesetih do devedesetih godina prošlog stoljeća. Ovi crteži su bili izlagani na trijenalima savremenog jugoslovenskog crteža koje je organizovala somborska „Likovna jesen”.¹

Prisustvo autora sa prostora tadašnje Jugoslavije, među kojima su u to doba i najmarkantnije ličnosti tekuće likovne scene, iz današnje vizure izgleda više nego impozantno; pomenimo dobar deo njih: Milan Konjović, Krsto Hegedušić, Nedeljko Gvozdenović, Ivan Tabaković, Branko Miljuš, Kamilo Tompa, Dragoš Kalajić i drugi u šezdesetim godinama 20. veka; potom Milivoj Nikolajević, Todor Stevanović, Ivo Friščić, Aleksandar Cvetković, Ordan Petlevski, Dragan Mojović, Božidar Damjanovski, Dragan Stojkov, Vladimir Bogdanović i drugi u sedamdesetim godinama 20. veka; onda Božidar Plazinić, Biljana Janković Vilimon, Mirjana Vodopija, Dušan Todorović Dujac, Ivan Piko Stančić, Ratko Petrić, Zlatko Kauzlarić Atač i ostali u osamdesetim godinama 20. veka; zatim, Milan Popović, Kosara Bokšan, Petar Čurčić, Mirjana Petrović, Miletta Prodanović, Mirsad Begić, Božica Rađenović i ostali u prvoj polovini devedesetih 20. veka, kada „Likovna jesen“ prestaje da postoji, pri čemu, njen kraj poprima tragičan karakter usled čega je danas zbirka „Likovne jeseni“ prilično okrnjena.

Situacija kulturne klime, stanje politike velike ideje jugoslovenstva pod čijim okriljem je ova manifestacija trajala tri decenije, do raspada SFR Jugoslavije, moguće je prepoznati putem manifestacije medija crteža koji je (gleдано grubо globalно) često potcenjivan u odnosu na ostale medije. Janičić je zapravo među retkim koji su uvideli krhkost crteža u svakom pogledu, istovremeno pišući o njemu, on je krojio otklon samom crtežu u svojevrsnim teorijskim *defanzivnim* redovima, refleksivnim crtama dragocenim u današnjoj stručnoj literaturi.²

Gore pomenuto, baš kao i tekst pred vama svakako nisu dovoljni da bi potpuno predstavili posvećenost kao što je drugi/novi ugao posmatranja iz kojeg je Čedomir Janičić načinio analizu pojma crteža kao i specifičnu studiju vremena u kojem su crteži nastali. Za to je imao potrebnu vremensku distancu i zdrav, nepristrastan stav prema raznolikim povijavama u likovnom stvaralaštvu *raznonarodne* federalativne državne zajednice.

Isto tako, ovaj tekst bi bio drukčiji da njegov autor nije odrastao upravo u famoznoj senci „Likovne jeseni“, gledajući sa svoga prozora u okna ateljea Milana Konjovića u som-

¹ Č. Janičić, „Crtež u praksi re-prezentacije“, *Godišnjak Gradskog muzeja Sombor*, br. 1, Gradski muzej Sombor, Sombor, 2007.

² Č. Janičić, *Likovna jesen, rekapitulacija-rekonstrukcija-reprezentacija*, Gradski muzej Sombor, Sombor, 2008.

borskom Gradskom muzeju, u erkeru polukruga Ledererove palate, koji je, tu panoramsku smotru aktuelne likovne produkcije i pokrenuo, sada već davne 1961. godine.

Osim što su vremena odviše odmakla od pozicije da slikar bude vodeći muzealac (što je danas redak slučaj, jer su slikari previše zagledani u svoje omeđene kreativne prostore, a kustosi se dele na one koji misle i one koji izuzetno dobro prate trendove u savremenoj muzeologiji; treću kategoriju nikome da ne poželimo!), i crtež je izmenio svoju fizionomiju pojavljivanja na umetničkoj sceni, prepleti medija i alata katkad mu pomažu, a neretko osuđete njegovu delikatnu prirodu. Aspekt Janičićevog istraživanja nam pomaže da racionalnije pozicioniramo savremeni crtež ogledajući se u jednom od obličja crteža u istoriji umetnosti.

Dakle, ovaj hibridni tekst pokušaću da usmerim ličnom utisku koji mi ne dozvoljava da nastavim u sličnom tonu.

Zato, sledi moj mali doprinos krhkosti, crtežima u tri i po decenije u jednoj nenaslovljenoj prozai.

* * *

Rasprostranjeni u sopstvenom maniru oskudnih kolornih naleta.

Poznati motivi u pripremnom karakteru pod jakim utiskom slike koja paralelno živi.

U međuprostoru postoji crtež koji podseća na štaku

Potom...

Šekspirova mnogoznačnost i invazivnost lopte.

Bliskost crteža slici, karakteri plohe bojenih površina.

Roršahovska kompozicija nasuprot simetriji.

Tečnost u imenovanju crteža u kalupu asocijativnog i horizontalnog širenja.

Preplet nad šematisowanom okruglom glavom, gde je glava izvor života ptici iznad nje.

Pa ilustrativna organična struktura u prepostavljenom fetusu (krije unutarnje).

U izobilju taloga civilizacije zveči sirena ekološke uzbune i dinamika fosfornih vršaka.

Mapiranje, hodanje na malom belom polju planete, korak ispred sedmice, mahom srećnog broja.

Dualitet gornjeg rakursa u pokušaju da se crtežom preseće oblak na nebu.

A dole, čini mi se vidim kapsulu arheološkog prisustva, označenu.

Opravdana lakoća, prskanje veštačkih pigmenata, simboli odmaranja.

Dosetljivost simbola i dva minuta mržnje.

Mnoštvo prikazanih trenutaka intime.

Autoportret sa falusom.

Portret.

Na kraju bi sve to odstrujalo magnetizmom kufskog pisma.

Tako vidim samo fragmente linija u zgusnutom slogu mojeg krhkog vremena.